

SMRT SV. FRANČIŠKA KOT »BOGOSLUŽJE PREHODA«

(P. Danilo Holc)

Uvodna pesem: V raju blaženem

Uvodna molitev: Jörg Zink

Gospod, v tvoji roki se svet spreminja.
Govoriš nam: »Jaz sem vstajenje in življenje.«
in vse dobi drugačno podobo v naših očeh. (...)
Naša odrešiteljica ni smrt, ker naredi vsemu konec.
Naš odrešenik si ti, ki nam daješ začetek.
Od tebe, Gospod, smo prejeli življenje,
kjer kraljuje smrt, da bi tukaj, kjer vse teče
proti koncu, delovali iz polnosti življenja.
V tebi se življenje bojuje zoper smrt.
Po nas naj bi bilo življenje tam, kjer je smrt,
kajti mi smo tvoji.
Pokliči nas: »Lazar, pridi ven!«
Ta zemlja je naš grob.
Naše lastno bitje je naš grob.
Spregovori svojo besedo, da bomo živeli.

Božja beseda: Rim 6,3-9

Ali mar ne veste, da smo bili vsi, ki smo bili krščeni v Kristusa Jezusa, krščeni v njegovo smrt? Skupaj z njim smo bili s krstom pokopani v smrt, da bi tako kot je Kristus v moči Očetovega veličastva vstal od mrtvih, tudi mi stopili na pot novega življenja. Če smo namreč z njim združeni v podobnosti njegove smrti, bomo z njim tudi v podobnosti njegovega vstajenja. Vemo, da je bil naš stari človek križan z njim, da bi bilo telo greha uničeno in da bi mi več ne hlapčevali grehu. Kajti kdor je umrl, je oproščen greha.

Če pa smo s Kristusom umrli, verujemo, da bomo z njim tudi živeli, saj vemo, da Kristus, potem ko je bil obujen od mrtvih, več ne umrje; smrt nad njim nima več oblasti.

Kateheza:

Tomaž Čelanski je kot prvi življenjepisec brata Frančiška opisal pod vidikom svetništva. Podobno sv. Bonaventura. V Legendi Minor, ki je bila najbolj brana v koru, gre za sistematično teološko interpretacijo hagiografskih elementov. Frančišek kot »alter Christus« preko znamenj in simbolov zrcali Kristusovo podobo, kot vzor svetosti za brate.

Tudi poslednji trenutki življenja sv. Frančiška so opisani tako, da glede na druge zapise, ki vsebujejo tudi človeški vidik, v njih izstopa umiranje nekoga, ki je že svetnik, junak, veliki borec, zgled krščanske popolnosti.

Izpostaviti želim tri zgovorne podobe ob njegovi smrti.

1. FRANČIŠEK UMRE GOL NA ZEMLJI. Frančišek je rekel bratom: *»Ko me boste videli, da bom kmalu umrl, me položite golega na zemljo, kot ste me videli predvčerajšnjim, in ko bom umrl, me pustite ležati tako dolgo, kolikor je potrebno, da se mirno prehodi ena milja«* (2Cel 217). In kolikor je lahko, je izbruhnil v tem psalmu: *»S svojim glasom kličem h Gospodu, svojim glasom prosim Gospoda«*. Molil je do zadnjega stiha: *»Izpelji iz ujetništva mojo dušo, da se bom zahvaljeval tvojemu imenu. Pravični me bodo obdali, ko mi boš povrnil z dobrim«* (LegMag XIV 6). Vse stvarstvo je vabil k hvaljenju Boga in jih z nekaterimi verzi, ki jih je nekoč sestavil, spodbujal k božji ljubezni. Celo smrt, ki je vsem strašna in sovražna, je spodbujal k hvaljenju in jo veselo sprejel ter jo povabil, naj bo njegova gostja: *»Srečno, pridi moja sestra smrt!«* (2Cel 217).

Frančišek je torej želel biti položen gol na tla, da bi se tako boril z golim sovražnikom. Že na začetku svojega spreobrnjenja vodi bitko proti svetu, da bi se popolnoma ločil od njega, to je, da bi s svojim popolnim uboštvom pokazal, da je sposoben biti imun na sovražnika. Sleče se in svoja oblačila vrne očetu.

Če se nekdo, ki je oblečen, bori z golim, ga namreč ta zlahka zagrabi in vrže na tla. Vse zemeljske stvari so kakor oblačilo za telo. Kdor želi pohiteti v boj proti hudiču, mora sleči oblačila, da ga ta ne premaga. Tudi naj ne išče ugodja v stvareh, ki minejo. Končno mora zapustiti tudi tisto, kar je njegovo – samega sebe! Frančišek je takšen borec, ki do zadnjega ne popušča v boju proti nasprotniku.

Ta Frančiškova gesta je pri bratih zbudila določeno nelagodje. Gvardijan, ki je po božjem navdihu razumel Frančiškovo željo, je hitro prinesel svojo tuniko in mu pod pokorščino zapovedal: *»Vedi, da ti dajem to tuniko /.../ le na posodo. Naj ti bo jasno, da do nje nimaš nobene pravice in je ne smeš podariti naprej«*.

V želji, da bi bil v vsem upodobljen po križanemu Kristusu, ki je ubog in trpeč gol visel na križu, je Frančišek kot vedno dvignil svoj obraz v nebo in, z očmi uprtimi v to slavo, rekel bratom: *»Jaz sem svoje izpolnil, kar je vaše, pa vas naj pouči Kristus!«* (prim. 2Cel 214, LegMag 14,3).

2. BLAGOSLOV BRATOV. Druga gesta v teh dramatičnih trenutkih se dotika bratov. Želel je biti obkrožen z brati, da bi jim zapustil zadnji zgled. Potem, ko jih je spomnil na to, kar bo v polnosti dosegel zaradi gledanja proti nebesom in preziranjem zemeljskih stvari, jih je tudi blagoslovil. Govoril jim je o nujnosti ohranjanja potrpežljivosti, uboštvu, zvestobe sveti rimski Cerkvi, vendar je nad vse druge norme postavil sveti evangelij. Medtem ko so vsi bratje stali okoli njega, je nad njimi razprostrl roke, prekrizal roke v obliki križa in blagoslovil vse brate, navzoče in odsotne, v moči in imenu Križanega« (prim. LegMag XIV 5).

3. »ZADNJA VEČERJA«. Ena od zadnjih gest je bila usmerjena k Bogu, prvemu in zadnjemu temelju svojega obstoja. Frančišek je iz smrti naredil bogoslužje, spomin na zadnjo večerjo. Čelanski je zapisal: *»Medtem ko so bratje jokali grenke*

solze in se žalostno pritoževali, si je dal prinesiti kruh, ga blagoslovil, razlomil in vsakemu dal košček za jesti. Poleg tega je zahteval evangelijsko knjigo in prosil, naj mu preberejo evangelij po Janezu, ki se začne: 'Pred velikonočnim praznikom ...' itd. V tistem trenutku se je spomnil na sveto večerjo, ki jo je Gospod zadnjič praznoval s svojimi učenci, in vse to je storil v častni spomin na tisto večerjo, da bi pokazal, koliko ljubezni goji do bratov» (2Cel 217). Prošnja, da mu preberejo odlomek iz Janezovega evangelija kaže na to, da je želel še zadnjič slišati glas Ljubljeneega, ki je že trkal in ga je od popolnega gledanja Njegovega obličja ločil le še zid njegovega telesa. Naslednje ure je preživel v hvalnicah in vabil svoje ljubljene tovariše, naj z njim slavijo Jezusa Kristusa.

SMRT – TRANSITUS. Bil je 3. oktober 1226, sobota zvečer. Bonaventura je zapisal: *»Ko so se v njem izpolnile vse Kristusove skrivnosti, je z veseljem odletel k Bogu. Škrjanci, ki so prijatelji svetlobe in se bojijo večerne teme, so v trenutku, ko je Svetnik prehajal v večnost, kljub temu, da se je že bližala noč, prileteli v velikih jatah nad streho hiše in z nenavadnim veseljem krožili ter dajali veselo in očitno pričevanje o slavi Svetnika, ki jih je tolikokrat povabil, naj slavijo Boga«* (LegMag XIV 6).

»Frančišek, služabnik in prijatelj Najvišjega, ustanovitelj in voditelj reda manjših bratov, zagovornik ubožstva, vzor pokore, glasnik resnice, ogledalo nebeške milosti, je z urejenim napredovanjem, začeni s skromnimi začetki, dosegel najvišje vrhove« (LegMag XV 1).

Pot srečanja Frančiška s smrtjo je za Bonaventuro dokončno dejanje razodetja resnice, ki je postala očitna že v stigmah: v Frančišku je človek s svojimi strastmi in strahovi popolnoma izginil, da bi se razodel kot popoln posnemovalec Kristusa, kot tisti, ki je vnaprej premagal smrt, ko se je z njo soočil kot zmagovalec. Po Bonaventuro se torej ne zgodi dejanje smrti, saj svetnik ne umre, temveč gre h Bogu, tja, kamor je že prišel s svojo zmago nad mesom. Brata Frančiška ni bilo več. Ostal je samo sveti Frančišek, serafinski Ubožec iz Asizija, svetel in sijoč, Kristusov vitez, ki je zmagal tudi zadnjo in dokončno bitko, da bi si zaslužil najvišje mesto v nebesih, med serafini.

Vprašanja za pogovor:

1. V kakšni meri sem že »slekel« greh pohlepa oz. se osvobodil navezanosti na imetje, kopičenje ...? Koliko znam dopustiti da v moči sv. krsta umiram sebi, svoji sebičnosti, grehu, in se darovati, kar predstavlja mojo prvo smrt, da mi ob prehodu iz tega sveta »druga smrt ne bi mogla storiti žalega«? Kako živeti umiranje temu svetu v vsakdanjem življenju?
2. Frančišek je pred smrtjo blagoslovil svoje brate, navzoče in tiste, ki so bili daleč, pa tudi prihodnje. Ali živim iz zavesti, da je na nek način blagoslovil tudi mene in vse tiste, ki jih že stoletja navdihuje s svojo duhovnostjo in hojo za Kristusom?
3. Včasih umirajoči čakajo, da se pride še kdo posloviti, da lažje umrejo. Zdi se, da želijo doživeti spravo in prositi odpuščenja ter pred odhodom morda vse blagosloviti? Ali sem komu pred odhodom podelil/a svoj blagoslov?

4. Kaj lahko storim, da bi v okoliščinah, kjer je to možno, smrt bližnjih sorodnikov, svojcev, postala »bogoslužje«? (Molitev ob umirajočem, branje Božje besede, povabilo duhovnika, da umirajočemu podeli poslednje zakramente, moja skrb za bolne, ki potrebujejo Božjo bližino v zakramentih, ...)
5. Koliko mi je domača podoba smrti kot »sestre« in »transitusa« kot prehoda? Na kakšen način mi sv. Frančišek pomaga pri soočanju z minljivostjo in smrtjo?
6. Koliko sem Gospodu hvaležen/na za dar brata, sestre, njegovega bivanja v mojem Krajevnem bratstvu? Koliko si ti bolj srečen/na zaradi tega, ker on/ona živi?

Sklepna molitev: Edvard Kocbek

MOLITEV

Sem,
ker sem bil,
in vsakdo me bo mogel pozabiti.

In vendar moram reči:
sem in bil sem in bom,
in zato sem več od pozabljanja,
neizmerno več od zanikanja,
neskončno več od nič.

Vse je večno, kar nastane,
rojstvo je močnejše od smrti,
vztrajnejše od obupa in samote,
silnejše od hrupa in greha,
slovesnejše od zavrženosti.
Nikoli ne bom prenehal biti.
Nikoli.

Amen.